

VILTIS

Kartu jau 30 metų!

LIETUVOS SUTRIKUSIO INTELEKTO ŽMONIŲ GLOBOS BENDRIJOS „VILTIS“ KETVIRTINIS ŽURNALAS

ISSN 1392-3617 | 19/3

**RUDUO: METAS ĮVERTINTI NUVEIKTUS
DARBUS IR... IMTIS NAUJŲ – 1 p.**

**VIENIJANTI IR PAKYLĖJANTI...
„KAVOS GALIA“ – 7 p.**

„TIKRASIS GROŽIS – NEMATOMAS“ – 14 p.

DĖKOJAME

„NATO CHARITY BAZAAR“

UŽ DOSNIĄ
DOVANA!

„NATO CHARITY BAZAAR“, o lietuviškai „NATO labdaros turgus“ – ne pelno organizacija, veikianti nuo 2005 metų. Jau pavadinimas byloja, kad jos veikla ir renginiai skirti kilniam tikslui – surinkti pinigų labdarai. O organizacijos ištakos siekia dar 1967 metus, kai susibūrė NATO tarptautinio karinio štabo karininkų žmonių grupė ir po poros metų surengė pirmąjį oficialų renginį – išpūdingą turgų, kuriame prekiaavo iš savo gimtųjų šalių atsivežtais unikaliais (daugiausia rankų darbo) daiktais. Visi uždirbti pinigai buvo paaukoti fondui „Gelbėkit vaikus“ Londone, Didžiojoje Britanijoje. Metams bėgant veiklos daugėjo, organizacija plėtėsi. Šiuo metu ji vienija savanorius iš 42 valstybių, o jos nariai atstovauja NATO sąjungininkams ir partneriams už taiką.

Šiomet „NATO CHARITY BAZAAR“ dosnumą patyrė ir „Vilties“ bendrija. O už dovanotas lėšas įrengė sporto salę, kurioje žmonės, turintys negalią, gali sportuoti, gauti reabilitacijos paslaugas ir aktyviai leisti laisvalaikį. Jos privalumais jau spėjo įsitikinti pirmieji lankytojai – „Vilniaus Vilties“ bendrijos nariai Dalia ir Robertas. Jie mynė dviračius, mokėsi bėgti bėgimo taku, mankštinosi, stiprino nugaros, kojų ir rankų raumenis. Jų pavyzdžiu pasekė Amelija ir Jovita su socialine darbuotoja Rasa. O netrukus ir Žirmūnų bendruomenės nariai. Smagu rudenį, kai subjūra orai, leisti laiką jaukioje sporto salėje, stiprinti sveikatą, bendrauti. Taigi dar sykį tariame širdingą ačiū „NATO CHARITY BAZAAR“ už dėmesį žmonėms su negalia ir linkime ilgų ir prasmingų veiklos metų.

ŽURNALO RENGĖJŲ INFORMACIJA

RUDUO: METAS ĮVERTINTI NUVEIKTUS DARBUS IR... IMTIS NAUJŲ

Kodėl retėja gretos?

Jau ne pirmą kartą guodžiuosi jums, kad retėja aktyvių asocijuotųjų narių gretos, vis sunkiau sekasi prisikviesti jaunos tėvus ateiti į „Vilties“ bendriją, įsijungti į veiklą, kurios, išties, nestinga. Galima tokį vangumą aiškinti tuo, kad vienokia ar kitokia paramos ir pagalbos sistema jau sukurta, o dabar jau kalbame apie paslaugų kokybę ir kompleksiškumą. Aktyvios šeimos sėkmingai dalyvauja versle, darbo rinkoje. Pakalbinus dalyvauti dar ir tarybos darbe ar imtis lyderystės, atsakymas dažniausiai būna neigiamas. Paklausus kodėl, atsakymas paprastas – savanoriškam darbui nebelieka nei laiko, nei galimybių, o ir netgi dirbant pagal darbo sutartį organizacijoje atlygis už darbą yra be galo mažas. O juk reikia

Laikas bėga, lekia septynmyliais žingsniais ir net sunku patikėti, kad ne už kalnų ir metų, ir mūsų, regis, taip neseniai išsirinktos Tarybos kadencijos pabaiga. Reikės įvertinti ir apibendrinti nuveiktus darbus, pasidžiaugti sėkmėmis, aptarti nesėkmes ir... dirbti toliau.

mokėti mokesčius valstybei, išlaikyti vaikus, aprūpinti juos reikiamomis priemonėmis, pirkti maistą ir drabužius.

Darbo užmokesčio skirtumas biudžetinėje įstaigoje ir nevyriausybinėje organizacijoje gerokai skiriasi pastarosios nenaudai. Labai dažnai netgi gaunant projekcinį finansavimą per paslaugų bendruomenėje projektus asocijuotojo nario metinis biudžetas vos siekia 10 tūkstančių eurų, įskaitant ir darbo užmokesť. Vidutiniškai projektų vadovai uždirba 200–300 eurų per mėnesį su mokesčiais. Kaip už tokius pinigus išlaikyti šeimą? O štai reikalavimai projektams ir atsiskaitymo tvarka yra tokia pati kaip ir kitose organizacijose, kurių metinis biudžetas siekia kelias dešimtis tūkstančių eurų.

Projektai: reikalingi ir... nelabai

Man labai dažnai susidaro įspūdis, kad rengiant reikalavimus nacionaliniams ir bendruomeniniams projektams siekiama išstumti iš rinkos nevyriausybines neįgaliųjų organizacijas, o ir pačius neįgaliuosius. Kyla baugi mintis, kad senųjų organizacijų vietas kėsinaisi užimti naujos ir gal tik projektinei veiklai sukurtos organizacijos, mokačios „tinkamai“ įsisavinti projektines lėšas ir labiau loja-

lios valdžiai. Naujai, o kartais ir dirbtinai sukurtos struktūros geba parengti inovatyvius, politiškai teisingus, bet ne visada atitinkančius neįgaliųjų poreikius projektus. Dažnai net išvis pamirštama paklausti, ar paslaugų gavėjams reikia būtent tokių veiklų ir tokių paslaugų.

Mes, „Vilties“ bendrija ir jos asocijuotieji nariai, rengiame projektus pagal labai konkrečius sutrikusio intelekto asmenų, jų tėvų ir globėjų poreikius. Dar ir šiandien minėti žmonės negauna deramos paramos ir pagalbos bendruomenėje. Labai dažnai girdime, kad neva šeimos nesikreipė. Su apgailestavimu turime pasakyti, kad mes iš paskutiniųjų stengiamės patenkinti bent pagrindinius žmonių poreikius – dienos užimtumą, savitarpio paramą, bendras stovyklas kartą per metus, popamokinį užimtumą, pavėžėjimą į centrus ir atgal. Iki vienodų galimybių, tai yra iki to, ką turi sveikoji visuomenės dalis – moksleiviai, jaunimas, suaugę žmonės – mums dar labai labai toli. Tai apie kokias inovacijas mes galime kalbėti...

Vykdydama tokią politiką visų lygių valdžia laimėjo. Silpsta organizacijų žmogiškieji ir finansiniai ištekliai. Daugeliu atvejų bent jau mūsų organizacijoje

vietos savivaldybėse dirba tie tėvai ar specialistai, kurie vis dar beviltiškai tiki, kad toks požiūris kada nors pasikeis ir kad vėl galėsime dirbti vardan saugaus ir oraus gyvenimo mūsų vaikams, jų tėvams ir globėjams.

Bendraudami su giminingomis organizacijomis iš visos Lietuvos mes suprato, kad jeigu patys nepasirūpinsime ar nepriversime vietinės valdžios pasirūpinti mūsų vaikų ateitimi, jų laukia viena išėitis – didelė socialinės globos įstaiga. Deja, šiuo metu vykdoma socialinės globos įstaigų pertvarka liečia tik tuos, kurie ten gyvena. Alternatyvių, bendruomeninių paslaugų labai trūksta. Jeigu visame pasaulyje paslaugų kompleksškumas remiasi kooperacijos pagrindu, tai Lietuvoje tai vadinama dubliavimu. Labai liūdna pripažinti, kad mūsų išsvajoti grupinio gyvenimo namai, nedidelės dirbtuvėlės, dienos centrai, šeimos paramos centrai taip ir lieka tik gražios išimty. O juk tai seniai turėtų būti norma. Argi ne to siekiame visus 30 organizacijos gyvavimo metų?

Mums, tėvams, ne tas pats, kas bus su vaikais, kai mes išeisime. Bet kaina to, kas seniai turėjo tapti norma, labai didelė. Ne vien finansine prasme, bet dar ir emociškai. Nenori mūsų nei vietos politikai, nei priešiška nusiteikusių vietinės bendruomenės. Neminėsiu šiuokart konkrečių savivaldybių, juolab, kad tektų išvardyti pusę Lietuvos...

Kai daugelyje savivaldybių taupant lėšas buvo priimtas sprendimas optimi-

zuoti paslaugas, steigti daigafunkcinius socialinių paslaugų centrus, po vienu stogu buvo įkurdintos skirtingos neįgalųjų grupės, skirtingo amžiaus žmonės, o kai kur apskritai uždaryti taip sunkiai sukurti dienos užimtumo ir kitas paslaugas teikę centrai.

Nenoriu kalbėti apie planuojamas pertvarkas, reformas. Tai daugeliu atvejų liečia socialinės globos sistemoje ir įstai-gose gyvenančius neįgaliuosius. Mes, tėvai, nuolat kartojame, kad verkiant reikia paslaugų bendruomenėse, kad pereinamuju laikotarpiu teks išlaikyti dvi sistemas – senąsias struktūras ir naujai kuriamas. Bet mūsų kalbos viso labo balsas tyruose. Valdžios vyrai ir moterys kažkodėl viešai neskelbia, kad laukimo eilės į didelės socialinės globos įstaigas tik didėja.

Mažiau kalbų, daugiau darbų

Taigi, mieli kolegos, darbų tik daugėja. Mums reikia atsibusti iš letargo miego ir su naujomis jėgomis stoti į derybas su visų lygių valdžia dėl mūsų vaikų ir mūsų pačių oraus gyvenimo įprastoje aplinkoje. Dabar mums jau gerokai lengviau, nes turime labai galingą ginklą – 2010 metais ratifikuotą Jungtinių Tautų Neįgalųjų teisių konvenciją. Ratifikavusi šį tarptautinį dokumentą, Lietuva prisie-mė daug tarptautinių įsipareigojimų ir privalo juos vykdyti. Taigi visiškai aišku, kodėl valdžia mielai kviečiasi naujas vienadienes neįgalųjų nevyriausybinės organizacijas į socialinius partnerius.

Daug metų dirbusios didelės neįgalųjų nevyriausybinės organizacijos yra ne taip lengvai suviliojamos pažadais, o ir ne taip lengvai duodasi suklaidinamos.

Mes puikiai žinome, kaip dirbama pasaulyje, Europoje, suprantame visus valdymo mechanizmus valstybėje ir tuo esame nepatogūs valdžiai. Bet tai veikia kaip komplimentas nei atvirksčiai.

Artėja mūsų atskaitinė rinkiminė konferencija. Rinksime tarybą 4 metams. Labai norėčiau pakviesti aktyviai veiklai naujų žmonių. Mums reikia ne tų, kurie turi gražų balsą ir daug saldžių ir tuščių suokia. Mums reikia negailinčių laiko rimtiems ir ne visada dėkingiems darbams, suprantančių mūsų žmonių poreikius, matančių ne tik savo vaiką, bet pasižyminčių platesniu požiūriu. Todėl kviesčiau prisijungti tuos žmones, kurie geba kurti, svajoti, nebijo rizikuoti ir, žinoma, tiki būsimois pergalėmis. Vien kritikos šiandien neužtenka.

Mūsų visų laukia labai daug didelių darbų. Gyvename dvidešimt pirmajame amžiuje. Keičiasi kartos, keičiasi žmonės, keičiasi požiūriai. Aš esu viena iš tų beviltiškų optimistų ir tikiu, kad gėris visada nugalė blogį.

Linkiu visiems gražaus rudens, turtingo gamtos gėrybėmis ir grožiu, o dar šviesių minčių, tvarios veiklos dėl bendro tikslo – saugaus ir oraus žmonių, vandan kurių dirbame, gyvenimo.

DANA MIGALIOVA
„Vilties“ asociacijos vadovė

RUDUO: METAS ĮVERTINTI NUVEIKTUS DARBUS IR... IMTIS NAUJŲ

LAIKAS BĖGA LABAI GREITAI.
ATĖJO RUDUO, SUTRUMPĖJO DIENOS.
RUDENĮ REIKĖS IŠRINKTI NAUJĄ „VILTIES“ TARYBĄ.
ĮVERTINTI PADARYTUS DARBUS.
NUMATYTI NAUJUS DARBUS.

„VILTIES“ PIRMININKĖ LAUKIA AKTYVIŲ NAUJŲ NARIŲ.
JAUNOS ŠEIMOS NELABAI NORI DIRBTI „VILČIAI“.
JOS NETURI LAIKO SAVANORIŠKAM DARBUI.
JOMS REIKIA UŽSIDIRBTI, KAD PRAGYVENTŲ.

O TOKIOSE ORGANIZACIJOSE KAIP „VILTIS“
ALGOS MAŽOS.
BET DARBO „VILČIAI“ LABAI DAUG.

PINIGUS VALSTYBĖ SKIRIA PROJEKTAMS.
PROJEKTUS SUNKU PARENGTI.
ATSIRANDA NESĄŽINGŲ ORGANIZACIJŲ.
JOS MOKA PARENGTI PROJEKTUS.
BET NENORI IŠ TIKRŲJŲ PADĖTI NEJGALIESIEMS.

„VILTIS“ RENGIA PROJEKTUS SAVO NARIŲ LABUI.
JI ŽINO PAGRINDINIUS NEĮGALIŲJŲ POREIKIUS.
NEĮGALIESIEMS REIKIA UŽIMTUMO.
DAR SAVITARPIO PARAMOS.
VASAROS STOVYKLOS NORS KARTĄ PER METUS.
POPAMOKINIO UŽIMTUMO.
PAVEŽĖJIMO Į ĮSTAIGAS IR ATGAL.

VALSTYBĖ NENORIAI REMIA
NEVYRIAUSYBINES ORGANIZACIJAS.
TODĖL JOSE LIEKA TIK IŠTIKIMI NARIAI.
JIEMS RŪPI NEĮGALIŲJŲ SAUGUS IR ORUS GYVENIMAS.
TAIP PAT NEĮGALIŲJŲ ATEITIS.

ŠIUO METU LIETUVOJE VYKSTA DIDŽIŲJŲ
GLOBOS ĮSTAIGŲ PERTVARKA.
BET ŠI PERTVARKA LABAI LĖTA.
TRŪKSTA PASLAUGŲ BENDRUOMENĖSE.
O KAI KURIOS „VILTIES“ ĮSTEIGTOS ĮSTAIGOS
NEIŠSILAIKO.
JOMS TRŪKSTA FINANSAVIMO.
SAVIVALDYBĖS TAUPO LĖŠAS.
NEATSIŽVELGIA Į NEGALIOS POBŪDĮ.
EILĖS Į GLOBOS ĮSTAIGAS DIDĖJA.

ESANT TOKIAI PADĖČIAI „VILTIS“ TURI DIRBTI DAR
DAUGIAU.

DERĖTIS SU VALDŽIA DĖL GYVENIMO SĄLYGŲ
NEĮGALIESIEMS.

SAVO REIKALAVIMUS „VILTIS“ KELIA PAGAL
TARPTAUTINIUS DOKUMENTUS.

SVARBIAUSIAS TOKS DOKUMENTAS YRA SUSITARIMAS
DĖL NEĮGALIŲJŲ TEISIŲ.

LIETUVA JĮ PATVIRTINO IR PRIVALO JO LAIKYTI.

„VILTIS“ TUR DIDELĘ DARBO PATIRTĮ.

„VILTIS“ ŽINO, KAIP DIRBAMA UŽSIENIO VALSTYBĖSE IR
IMA IŠ JŲ PAVYZDĮ.

„VILTIS“ NORI, KAD NEĮGALIEJI GYVENTŲ GERAI.

ŠĮ RUDENĮ „VILTIS“ IŠSIRINKS SAVO NAUJĄ TARYBĄ.

„VILTIS“ KVIEČIA PRISIJUNGTI AKTYVIUS ŽMONES.

JAI REIKIA NE DAUG KALBANČIŲ, BET
DIRBANČIŲ ŽMONIŲ.

JIE TURI ŽINOTI NEĮGALIŲJŲ REIKMES.

NEBIJOTI SUNKUMŲ IR TIKĖTI PERGALE.

VIEN KRITIKUOTI NEUŽTENKA.

PIRMININKĖ LINKI VISIEMS GRAŽAUS RUDENS.

GAMTOS GĖRYBIŲ IR ŠVIESIŲ MINČIŲ.

O DAR BENDRŲ PRASMINGŲ DARBŲ.

VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖ SIŪLO – KOMPLEKSINES PASLAUGAS ŠEIMAI. NEMOKAMAI!

Mieli vilniečiai, prasidėjo nauji mokslo metai, grįžome po atostogų, turime įvairiausių veiklų, bet bus ir naujų, tad gal kam nors pravers ši informacija. Juk jeigu siūloma pagalba, būtų neapdairu ja nepasinaudoti. Atminkite, kad šias paslaugas savivaldybė privalo suteikti.

Taigi Vilniaus miesto savivaldybė kviečia sostinės šeimas, kasdieniame gyvenime susiduriančias su įvairiais iššūkiais ir sunkumais – patyrusias artimojo netektį, skryrybas, ligą ir pan. Tėvus, kuriems kyla vaikų auginimo ir auklėjimo sunkumų, taip pat tuos, **kurie augina vaikus su negalia**, besilaukiančias moteris, šeimas, slaugančias artimuosius namuose, asmenis, turinčius problemų dėl narkotinių ar kitokių psichotropinių medžiagų vartojimo, priklausomus nuo azartinių lošimų, šei-

mas, patiriančias tarpusavio santykių problemas ar krizes dėl kitų socialinės rizikos veiksnių, kuriems mažinti šeimai reikalinga įvairiapusė pagalba. Žodžiu, visais šiais atvejais galima kreiptis dėl kompleksiskai teikiamų paslaugų. O jos išties įvairiapusiškos:

- pozityvios tėvystės mokymai: pozityvios tėvystės įgūdžių ugdymas; saugaus prierašumo mokymai; specializuoti mokymai tėvams, auginantiesiems vaikus ar paauglius;
- psichosocialinė pagalba: individualios konsultacijos; grupinės konsultacijos; šeimos konsultacijos; socialinio darbuotojo konsultacijos; specializuoti saugumo mokymai 7–14 m. vaikams; emocinė pagalba vaikams; individualios konsultacijos paaugliams; grupinės konsultacijos paaugliams;
- šeimos įgūdžių ugdymas ir sociokultūrinės paslaugos: paramos grupės; šeimų stovyklos; paskaitos aktualiomis šeimai temomis;
- mediacijos (*alternatyvus, savanoriškumo ir konfidencialumo principais grįstas į ateitį orientuotas ginčų sprendimo būdas*) paslaugos;
- vaikų priežiūros paslaugos (tuo metu, kai tėvai dalyvauja vienoje iš projekto veiklų).

Visos šios paslaugos šeimoms teikiamos **nemokamai**. Tam kad paslaugos šeimai arba pavieniems asmenims būtų kuo labiau prieinamos, jos organizuojamos kuo arčiau jų gyvenamosios vietos. Šiam tikslui pasiekti Vilniaus mieste įkurti 5 Bendruomeniniai šeimos namai, kurių darbuotojai šeimas arba pavieniūs asmenis informuoja ir konsultuoja apie kompleksiskai teikiamas paslaugas, atlieka jų poreikių arba problemų identifi-

kavimą ir vertinimą, nukreipia juos į projekto partnerį – paslaugų teikėją, taip pat informuoja šeimas arba pavieniūs asmenis apie kitas aktualias Vilniaus miesto savivaldybėje teikiamas paslaugas ar vykdomas programas. Norinčius gauti kompleksines paslaugas kviečiame kreiptis į artimiausius Bendruomeninius šeimos namus šiais kontaktais:

Paramos vaikams centras

Šeimyniškių g. 3A, tel. 8611 22612, I–IV 07.00–16.00
(pietų pertrauka 12.00–13.00)

Socialinės paramos centras

Kauno g. 3, 511 kab., tel. 85 2133710, I–IV 07.30–16.30
(pietų pertrauka 11.30–12.15) V 07.30–15.15

Vilniaus arkivyskupijos Caritas

Odminių g. 12, tel. 8650 85094, I–V 09.00–16.00
(pietų pertrauka 12.00–13.00)

SOTAS

Kalvarijų g. 159, 3 kab. tel. 85 212 1453, 8685 76331,
I–V 9.00–17.00 (pietų pertrauka 12.00–3.00)

Pal. J. Matulaičio šeimos pagalbos centras

Matulaičio al. 3, 3 aukštas, tel. 8691 85822 I–V 10.00–
18.00 (pietų pertrauka 12.00–13.00)

PARENGTA REMIANTIS VILNIAUS MIESTO
SAVIVALDYBĖS INFORMACIJA

NEVEIKSNUMO NUSTATYMAS:

KUR KREIPTIS,

KOKIUS DOKUMENTUS PATEIKTI

Dažnai sulaukiame klausimų, kaip praktiškai nustatomas neveiksnumas ir nuo ko reikėtų pradėti. Primename, kad dėl neveiksnumo nustatymo galima kreiptis tik asmeniui tapus pilnamečiu. O dabar pasižiūrėkime, kaip šis procesas atrodo Vilniaus mieste.

Visų pirma reikia pateikti pareiškimą (pavyzdį galima gauti Vilniaus miesto savivaldybės Socialinių paslaugų skyriuje) ir dokumentus į teismą.

Prie prašymo reikia pridėti šiuos dokumentus:

- Pažymą iš Vilniaus miesto socialinės paramos centro (Kauno g. 3). Kreipu-

sis į šį centrą dėl neveiksnumo nustatymo, seniūnija atsiųs socialinį darbuotoją, kuris pateiks išvadą dėl asmens gebėjimo pasirūpinti savimi, ir bus išduota pažyma (kaip tik nuo šio žingsnio ir reikėtų pradėti, nes pažymos gavimas gali užtrukti iki dviejų mėnesių).

- Asmens dokumentą (pasą arba asmens tapatybės kortelę).
- Pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.10 str., prašymą pripažinti asmenį neveiksniu turi teisę paduoti to asmens sutuoktinis, tėvai, pilnamečiai vaikai, globos (rūpybos) institucija arba prokuroras. Tam reikia gi-

minystės įrodymo. Pvz.: jei kreipiasi sutuoktinis - santuokos liudijimo, jei suaugę vaikai - gimimo liudijimo).

- Sveikatos pažymą Nr. S-046A, jeigu planuojate tapti neveiksnaus asmens globėju.
- Medicininius dokumentus iš gydytojų (psichiatrų), kad asmuo, dėl kurio neveiksnumo kreipiatės, negali pats priimti sprendimų, t. y. turi psichikos sutrikimą. Specialios formos šiuo atveju nėra. Kai kurie gydytojai nesutinka pateikti duomenų, tada teismas gali juos išsireikalauti. Teismo

metu bus atliekama psichiatro ekspertizė.

Kreipiantis į teismą nebūtina turėti advokatą. Jeigu asmeniui, dėl kurio neveiksnumo kreipiatės, reikėtų advokato, yra galimybė gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, t. y. nemokamas arba iš dalies mokamas advokato paslaugas. Jeigu gyvenate Vilniuje, reikia kreiptis į Vilniaus miesto apylinkės teismą.

Asmeniui, kuriam norima pripažinti neveiksnumą, **visada skiriamas nemokamas** (valstybės nemokamos teisinės pagalbos) advokatas.

Asmeniui, kuris siekia pripažinti kitą asmenį neveiksniu, **gali būti (bet nebūtinai)** skiriamas nemokamas advokatas. Tam reikia kreiptis į valstybės garantuojamą teisinę pagalbą instituciją. Ar bus skirtos nemokamos, iš dalies mokamos ar mokamos advokato paslaugos, priklausys nuo Jūsų pajamų.

Vilniaus mieste neveiksnumo klausimais galite konsultuotis:
tel. (8-5) 211 2719.

KORNELIJA KRUTULYTĖ
„Vilties“ bendrijos teisininkė

KAIP TEISINGIAU VADINTI IR KODĖL:

NEĮGALUSIS AR ŽMOGUS,

TURINTIS NEGALIĄ?

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, terminus invalidumas ir invalidas oficialioje ir praktinėje vartosenoje netrukus pakeitė negalia ir neįgalusis. Pastarieji terminai laikomi iš esmės tinkamais ir pakankamai pagarbiais asmeniui, turinčiam vienokių ar kitokių sutrikimų, pavadinti. Bet ar išties įvyko esminis perėjimas nuo žeminančio prie pagarbaus tokio asmens įvardijimo? O gal, kaip patarlėje sakoma, ta pati mergelė, tik kita suknelė? Šiandien siūlome Jums, mieli skaitytojai, ištikimo „Vilties“ bendrijos bičiulio ir bendražygio profesoriaus Jono Ruškaus samprotavimus šia opia tema ir tikimės, kad jie paskatins Jus susimąstyti, o gal net įsijungti į diskusiją.

Neretai girdžiu ir skaitau, kaip žmonės, tarp jų ir žurnalistai, vartoja frazes *neįgali valdžia*, *neįgalus Seimas*, *neįgalus vadovas* ir panašiai, taip nurodydami asmens ar institucijos nepajėgumą ar negebėjimą. Tad kyla abejonių, ar terminas *neįgalusis* pagrįstai pakeitė žodį *invalidas*. Dabartiniame lietuvių kalbos žodyne *invalidas* apibrėžiamas kaip visai ar iš dalies netekęs darbingumo, o *neįgalusis* – kaip visai ar iš dalies negalintis dirbti žmogus. Taigi ir vienu, ir kitu atveju asmuo, turintis sutrikimų, priešpriešinamas normai ir *sveikam* asmeniui. O tai iš es-

mės ydinga, nes žmogus, turintis sutrikimų, yra toks pat normalus, kaip ir visi. Be to, nebūtinai negalia kyla iš ligos. Žmogus, turintis sutrikimų, gali būti visiškai sveikas.

Kodėl terminai pasikeitė, o **turinys** iš esmės ne? Ko gero, dėl dviejų priežasčių. Pirmą, dėl pažodinio vertimo iš anglų kalbos. Antra, dėl nesuvokimo negalios kaip reiškinių, kitaip tariant – dėl teorinio neraštingumo ir socialinio nejautrumo. Tie, kurie sukūrė terminą *neįgalusis*, manytina, rėmėsi angeliškuoju *disabled*. Tačiau teisingai išversti *disabled* iš anglų kalbos galima

tik žinant būtent Anglijoje sukurtą socialinį negalios modelį, o ne remiantis mūsų kraštuose išsisknijusiu medicininiu, kuris asmenį vertina iš patologijos pozicijų.

Taigi tiksliai angliško žodžio reikšmė kyla iš socialinio negalios modelio, kuris reiškia, kad žmogus yra socialinių aplinkų nugalintas arba išgalintas. Kitaip tariant, norima pasakyti, kad aplinkų nepritaikymas, tinkamų sąlygų nesudarymas apriboja asmens galimybes ir tokiu būdu jį paverčia neįgalium. Fizinio prieinamumo nebuvimas užkerta kelius asmenims, turintiems fizinę negalią. Gestų kalbos, subtitrų, Brailio rašto, lengvai suprantamos kalbos ar kitų alternatyvių informacijos ir komunikacijos būdų menkas visuotinumas tampa neregių, kurčiųjų ir asmenų, turinčių intelekto negalią, socialinės atskirties priežastimi. Pedagoginių metodų, skirtų mokyti įvairius vaikus drauge, stoka į edukacinę atskirtį išstumia vaikus, turinčius regos, klausos, intelekto ar autizmo spektro sutrikimų. Sąlygų nesudarymas atviroje darbo rinkoje suaugusiems, turintiems minėtų sutrikimų, užkerta kelius į darbo rinką ar priverčia tenkintis atskirtomis ir mažiau vertingomis darbo vietomis.

Nuo 2006 metų žmogaus teisių standartas negalios srityje yra Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencija, kurią inicijavo patys neįgalieji, todėl ji laikoma autentišku ir patikimu instrumentu su negalia susijusiai politikai ir praktikai kurti. Konvencijoje naudojama *asmens su negalia* arba *asmens, turinčio negalią*, sąvoka (angl. *person with disability*). Ši negalios samprata remiasi esminiu žmogaus teisių principu – asmens orumu, asmens dimensiją laikant pagrindine. Negalia arba sutrikimas tėra antrinis.

Lietuviškas *neįgaliojo* terminas iš tiesų neturi nei pirmosios (socialiniu modeliu grįstos, *nugalinto*, angl. *disabled*), nei antrosios (orumu grįstos, *asmens, turinčio negalią*) tiesioginės reikšmės. Beje, dar pasaulyje naudojamas prancūziškas žodis *handicap* arba, kalbant apie asmenį, *personne handicapée*. *Handicap* kilo iš angliškos frazės *hand in cap* (ranka kepurėje), kuri reiškia lygūs šansus visiems burtus traukiantiems dalyviams. Taigi terminas *handicap* yra bene labiausiai orientuotas į lygias galimybes.

Kita vertus, būtina pripažinti, kad žmonės, turintys vienkiių ar kitokių sutrikimų, gali netekti daug galimybių dėl socialinės aplinkos neprieinamumo, neigiamo aplinkinių požiūrio, tinkamų sąlygų dirbti ar mokytis kartu su visais žmonėmis nebuvimo. Būtent tai ir nusako Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių

konvencija, kuria šalys narės įsipareigoja skatinti, apsaugoti ir užtikrinti visų asmenų, turinčių negalią, visapusišką ir lygiateisišį naudojimąsi visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis, gerbti šių asmenų prigimtinį orumą. Minėtas žmogaus teisių standartas taip pat skatina valstybes pripažinti šių asmenų įgūdžius, pasiekimus ir gebėjimus švietimo, užimtumo ir kitose sistemose, be to, jų indėlį darbo vietoje bei darbo rinkoje.

Lietuva Konvenciją ratifikavo 2010 metais, taigi įsipareigoja įgyvendinti žmogaus teisėmis grįstą negalios sampratą. Konvenciją reikia suprasti kaip negalios sampratos esminį posūkį – atsisakant diskriminacijos ir įgyvendinant žmogaus teises. Konvencija prie neįgaliųjų priskiria asmenis, turinčius ilgalaiškių fizinių, psichosocialinių, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie sąveikaudami su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiomis sąlygomis su kitais asmenimis.

Taigi Konvencija skelbia žmogaus teisėmis ir socialine negalios samprata grįsta požiūrį, kitaip tariant, kiekvieną asmenį, turintį negalią, laiko oriu ir turinčiu lygias teises su visais žmonėmis. O štai lietuvių kalboje aprobuotas terminas *neįgalusis* apibūdinamas asmenį palaiko žmogaus orumą menkinančias *invalido* termino reikšmes.

Taigi, nors terminas *neįgalusis* jau spėjo įaugti į mūsų vartoseną ir nekliūva patiems asmenims, turintiems negalią, manau, jog būtina šį terminą kvestionuoti ir naudoti kitą – *asmuo, turintis negalią* – nes jis artimiausias Konvencijos terminui, nors ir ne tapatus socialiniu modeliu grįstam angliškajam *disabled (nugalintas)*.

Tenka pripažinti, kad negalią ir asmenį, turintį negalią, nusakančios terminijos klausimas nėra išspręstas, nes negalios sampratos pasikeitė santykinai labai neseniai, kiek daugiau nei prieš dešimtmetį, priėmus Konvenciją. Net jos preambulėje pripažįstama, kad neįgalumo sąvoka vis dar tebeplėtojama. Antai Konvencijos tikslu minimą terminą *psichikos negalia* šiandien pats Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komitetas siūlo apibrėžti nauju, *psichosocialinės negalios*, pabrėžiančiu socialinę psichikos sveikatos prigimtį.

Terminai yra istoriškai nulemtos realybės ir kolektyvinės sąmonės atspindys. Todėl pakeitę *invalidą neįgaliumu* nepakeitėme esmės. *Negalia* vis dar nusakoma diskriminacinėmis *invalido* reikšmėmis, pabrėžiant asmens nepajėgumą, o ne aplinkų pritaikymo ir įvairovės stoką. Žmonės, turintys negalią, vis dar susiduria su begale kliūčių savo aplinkose, įskaitant netikėjamą jų gebėjimais, darbo sąlygų atviroje darbo rinkoje nesudarymą, bendrojo ugdymo neprieinamumą, aplinkos visiems, arba universalaus dizaino, menką taikymą, komunikacijos formų įvairovės trūkumą. Tikėtina, kad diskusija dėl *negalios* termino padėtų atrasti ne tik tinkamą žmogaus teisėmis paremtą negalios apibrėžimą, bet taip pat inicijuotų realybės ir kolektyvinės sąmonės keitimą kuriant pasaulį visiems, be diskriminacijos.

JONAS RUŠKUS

Vytauto Didžiojo universiteto Socialinio darbo katedros profesorius, Jungtinių tautų Neįgaliųjų teisių komiteto narys ekspertas, Nacionalinės UNESCO komisijos pirmininkas, Kauno „Arkos“ bendruomenės ir Lietuvos žmogaus teisių centro narys

VIENIJANTI IR PAKYLĖJANTI...

„KAVOS GALIA“

„Vilties“ bendrijos įsteigta viešoji įstaiga „Informacijos kaupimo ir sklaidos centras“ labai sėkmingai vykdo socialinę iniciatyvą „Kavos galia“, kurios sumanytoja – buvusi bendrijos darbuotoja Jurgita Solodskienė. Ši iniciatyva, regis, įgauna sparnus, tad norime pasidalyti savo džiaugsmu su jumis.

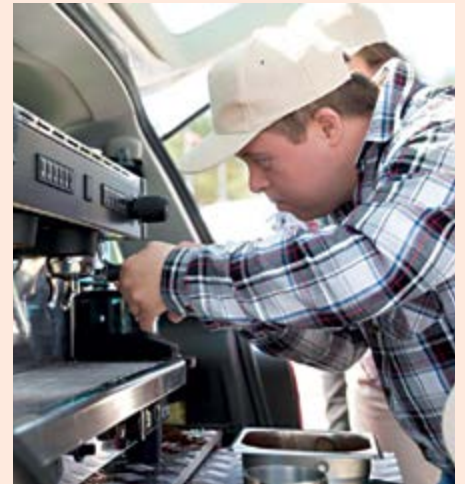
Naują socialinę iniciatyvą pradėjome įgyvendinti vos šį pavasarį. Jos esmė paprasta – žmonės, turintys proto negalią, gamina kavą įvairiuose renginiuose, šventėse, susibūrimuose. Profesionalus kavos aparatas įrengtas automobilyje, tad esame mobilūs ir turime galimybę aptarnauti vis kitus kavos mėgėjus pačiose įvairiausiose vietose. Iš pradžių ir kai kurie kavos gamintojai, ir skanautojai jautėsi kiek nejaukiai. Pirmieji dėl to, kad teko mokytis kavos virimo subtilybių, įgyti nemažai įgūdžių, įtikti skirtingiems užsakovų skoniams. O antriesiems nelengvai sekėsi atsisakyti nuostatos, kad žmonės, turintys proto negalią, nesugeba dirbti, kad jiems reikia nuolatinės pagalbos. Be to, kur tai matyta, kad kava vaišintų nemokamai...

Tokį dosnumą galima paaiškinti tuo, kad projektą iš dalies finansuoja Europos Sąjungos socialinis fondas. Iniciatyva palaiko ir Vilniaus miesto savivaldybė, nes puikiai supranta, kad visuomenės nustatą į proto negalią ir ją turinčius žmones seniai metas keisti. Bet žodžiais to nepada-

rysi. Reikia veiksmingesnių argumentų. O ypač – galimybės betarpiškai bendrauti, kurią šis projektas kaip tik ir suteikia.

Jau po pirmosios renginių savaitės sulaukėme daug entuziastingų jaunuolių, kurie labai noriai ėmėsi mokytis virti kavą. Net jei iš pradžių ir buvo kiek nedrąsu išmėginti profesionalų kavos aparatą, po karto kito ir gaminti kavą, ir suplakti pieną jau sekėsi vis geriau. Tiesa, naujieji kavos gamintojai dirbo pamainomis, po kelias valandas, kad šis užsiėmimas iš smagios pramogos nevirstų kankyne. Toks darbo pasidalijimas pasirodė labai naudingas. Tėvų nuostabai, sugrįžę po pamainos, jaunuoliai susižavėję dalijosi išpūdžiais apie darbą, žmones, puikius sostinės renginius, apie kuriuos anksčiau daugelis iš jų galėjo tik pasvajoti.

Dalyvaudami vis kituose miesto organizuojamuose renginiuose taip pat pastebėjome, kad aplinkiniai tapo mums pakantesni, kad nuostabą palengva pradėjo keisti pagarba jaunuolių, turinčių proto negalią, gebėjimams ir geranoriškumui.

Atsirado žmonių, kurie ne tik vaišinosi kava, bet ir noriai davė vertingų patarimų, kaip ją pagaminti tikrai skaniai.

Malonu pasidžiaugti, kad sulaukiame Litexpo ir kitų renginių mieste organizuojančių įmonių palaikymo. Maloniai mus sutinka ir prie bažnyčių, ir tokiuose reikšminguose Vilniaus renginiuose kaip Europos dienos, Gatvės muzikos diena, įvairiuose maratonuose ir festivaliuose. Taigi integracijos nauda – neišmatuojama. Ir nėra didesnės galios nei bendrystės galia...

RAMUNĖ LEBEDYTĖ-UNDZĖNIENĖ
**Atsakinga už socialinės iniciatyvos
vykdymą**

SVEIKINAME!

Išradingą, dinamišką, naujovėms atvirą ir visais atžvilgiais socialiai atsakingą **VŠĮ „Vilties namai“ bendruomenę** ir jos vadovę **Laimą Biržietienę** su itin būtinos, reikalingos ir prasmingos veiklos 20-mečiu.

Linkime tvirtybės žengiant visų naujovių priešakyje.
Visada išlikite tokie pat orūs ir didingi savo darbais.

„VILTIES“ BENDRIJA

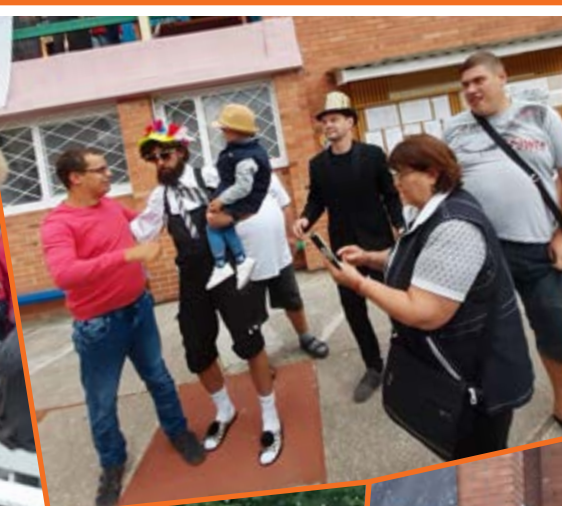

30-ajā „VILTIES“ VA

SARĀ PRISIMINUS...

LIPDAU PASAULĮ

IR SAVE

Šių metų vasaros viduryje penkias dienas Prūdiškių socialinės globos namuose vyko tęstinis socialinio meno projektas „Keramikos menas – žmogaus gerovei“. Jį įgyvendiname nuo 2016 metų, taigi ir šiomet Prūdiškių socialinės globos namų gyventojai turėjo progą pasidžiaugti galimybe dirbti ir kurti drauge su tikrais menininkais.

Taigi surengėme keramikos dirbtuves: talentingi Lietuvos keramikos kūrėjai Gvidas Raudonius ir Rimantas Inokaitis įgyvendino bendrą kūrybinę programą kartu su globos namų gyventojais. Pastarieji buvo įtraukti į visus keraminės kūrybos procesus: nuo molio ir dažų paruošimo iki dirbinių sukūrimo, glazūravimo ir pristatymo parodoje.

Laukdami menininkų gyvenome džiugiomis nuotaikomis: ruošėme patalpas užsiėmimams, rinkome vietą deginimo krosniai. Visi mūsų gyventojai nekantriai laukė didžios dienos, nes raitai pasitaiko proga dirbti kartu su žymiais menininkais, mokytis iš jų ir semtis žinių, klausytis įdomių istorijų užsiėmimų metu.

Kai atvyko menininkai su savo įrankiais ir deginimo krosnimi, gyventojai skubėjo susipažinti. Ėjo visi, ir susidomėję moliu, ir tiesiog vedini smalsumo. Mūsų aplinkoje tai nauji ir įdomūs žmonės, o dar šilti ir nuoširdžiai bendraujantys, su kuriais paprasčiausiai galima pasikalbėti.

Užsiėmimai vyko kiekvieną dieną iš ryto ir po pietų. Dalyviai buvo suskirstyti į dvi grupes, kad menininkai surastų

laiko kiekvienam ir galėtų duoti patarimų. Kūrybinių dirbtuvių dalyviai turėjo galimybę naudotis naujausia keramikos įranga - žiedimo staklėmis ir raku degimo krosnele. Plačiai pasaulyje žinoma raku degimo technologija leidžia nulipdytus kūrinius čia pat išdegti specialioje lauko krosnyje. Raku degimo ypatybės suteikia procesui netikėtumo ir išspūdingumo elementų.

Labiausia visus sužavėjo pats deginimo procesas. Iš krosnies traukiami darbeliai žaižaravo įvairiomis spalvomis ir atspalviais. Nuplovus juos vandeniu, visi iki vieno atrodė kaip tikri meno kūriniai, stebinantys puošybos elementų, formų ir atspalvių įvairovę. Globos namų gyventojai tiesiog džiūgavo pamatę galutinę rezultatą, kiekvienas norėjo parodyti savo darbą kitiems, pasigirti ir sulaukti pritarimo: „Žiūrėk – čia mano, čia aš dariau...“ Žodžiu, sunku perteikti žodžiais visas teigiamas emocijas.

Tokias pakilias nuotaikas lėmė tai, kad rankose laikydami molį žmonės dažniausiai taip įsitraukia į lipdymo procesą, kad pamiršta visus rūpesčius, vargus ir sutelkia dėmesį į gimstantį kūrinį, išsivadavę iš kasdieniškų problemų.

Užsiėmimų metu gautos užduotys parodė, kokia skirtinga mūsų gyventojų vaizduotė, kuri taip netikėtai atsiskleidė kuriant savo darbelius. Netgi darbuotojams šis projektas padėjo išvystyti mūsų gyventojų individualumą, kūrybiškumą, pastangas ir didelį norą lygiuotis į šviesas asmenybes..

Projekto „Keramikos menas – žmogaus gerovei“ tikslas – didinti profesionalios kultūros prieinamumą socialinės atskirties grupėse, ugdyti visuomenės pakantumą ir atvirumą socialiai pažeidžiamoms grupėms, kurti inovatyvius socialinių santykių ir bendradarbiavimo modelius tarp menininkų ir asmenų, kuriems nustatytas nuolatinės slaugos poreikis. Šie tikslai neatsiejami ir nuo Prūdiškių socialinės globos namų paskirties ir misijos – užtikrinti socialinę globą asmenims su negalia, dėl kurios jie negali gyventi savarankiškai ir naudotis kitomis bendruomenės paslaugomis.

Po savaitę trūkusio kūrybos proceso, liepos 8 d., visi gyventojai bei įstaigos darbuotojai galėjo pamatyti jo rezultatus globos namuose surengtoje keramikos dirbinių parodoje. Jos atidaryme Prūdiškių socialinės globos namų direktorius Bronislavas Juozėnas padėkojo už bendradarbiavimą ir atliktą darbą keramikams Gvidui Raudoniui ir Rimantui Inokaičiui, apdovanojo juos padėkos raštais.

Liepos 10–24 dienomis Dailininkų sąjungos galerijoje vyko kūrybinį procesą vainikuojanti paroda „Lipdau pasaulį ir save“. Parodoje žiūrovai galėjo išvysti pačius įdomiausius kūrybinių dirbtuvių metu gimusius darbus – nuo spalvingų indelių iki žaismingų skulptūrų. Po parodos savo rankų darbo gaminius gyventojai galėjo džiaugtis patys arba išskirtinai ir vienetinai kūrinių padovanoti brangiausiems ir artimiausiems žmonėms, nes dovanodami savo laiką ir pastangas, iš tiesų dovanojame tai, kas brangiausia.

GALINA JUDKINIENĖ

Prūdiškių socialinės globos namų direktoriaus pavaduotoja socialinėms paslaugoms

LIPDAU PASAULĮ IR SAVE

PRŪDIŠKĖSE YRA GLOBOS NAMAI.
ŠIUOSE NAMUOSE NEJGALIEJI TURI DAUG UŽSIĖMIMŲ.
VASARĄ JIE MOKĖSI LIPDYTI IŠ MOLIO.
JUOS MOKĖ ŽINOMI MENINKAI.

NEJGALIEJI VISKĄ DARĖ PATYS.
TVARKĖ PATALPAS.
PARUOŠĖ MOLĮ IR DAŽUS.
LIPDĖ SAVO DIRBINIUS IR JUOS DEGĖ SPECIALIOJE
KROSNYJE.

VISI LABAI LAUKĖ UŽSIĖMIMŲ PRADŽIOS.
SKUBĖJO SUSIPAŽINTI SU MENININKAIS.
TAI BUVO GVIDAS RAUDONIS IR RIMANTAS INOKAITIS.
MENININKAI BUVO LABAI DRAUGIŠKI.

UŽSIĖMIMAI VYKO KIEKVIENĄ DIENĄ.
IŠ RYTO IR PO PIETŲ.
DALYVIUS SUSKIRSTĖ Į DVI GRUPES.
MENININKAI KIEKVIENAM DALYVIUI PATARĖ IR PADĖJO.

LABIAUSIAI DALYVIAMS PATIKO DIRBINIŲ DEGIMAS.
DIRBINIUS DEGĖ SPECIALIOJE KROSNYJE.
IŠ KROSNIES TRAUKIAMAI DARBELIAI ŽAIŽARAVO
ĮVAIRIOMIS SPALVOMIS.
JIE ATRODĖ LABAI GRAŽIAI.
BUVO ĮVAIRIŲ ATSPALVIŲ IR FORMŲ.

NEJGALIEJI LABAI DŽIAUGĖSI SAVO DARBAIS.
RODĖ DARBUS VIENI KITIEMS.
LIPDYMAS IŠ MOLIO JIEMS LABAI PATIKO.
PADĖJO UŽMIRŠTI SUNKUMUS IR RŪPESČIUS.
SUTEIKĖ PROGĄ KURTI.

PO SAVAITĖS DARBO GLOBOS NAMUOSE BUVO
ATIDARYTA PARODA.
ŠIOJE PARODOJE VISI GALĖJO PASIGROŽĖTI
NULIPDYTAIS DARBAIS.
SPALVINGAIS INDAIS IR SKULPTŪROMIS.
PO PARODOS NEJGALIEJI GALĖJO ATSIIMTI SAVO
DARBUS.
PASILIKTI JUOS SAU ARBA PADOVANOTI BRANGIEMS
ŽMONĖMS.

MŪSŲ NEUŽMIRŠTAMA VASARA PAKRUOJYJE

Vasaros laikas turi savybę bėgti dar greičiau nei įprastai. Mes, „Pakruojo Vilties“ nariai, turime tradiciją, kabinete (kuriame vykdomė projekto veiklas), pasipuošti langus pagal metų laiką. Ir kas kartą puošdami kalbame tą patį... Taip ir šiuokart tvirtinome: nespėsime nė apsidairyti, kaip vėl teks puošti bei ruošti rudenį ir žiemai... Bet nors vasara pralėkė žaibiškai, nuveikti spėjome ištis nemažai. O paskutinę vasaros savaitę praleidom netgi kaip niekada aktyviai.

Vasarą pradėjome prisidėdami prie Pakruojo kultūros centro organizuojamo renginio „Sveikinam vasarą“. Kvietėme visus, ir didelius, ir mažus, į stilizuotų vėjo malūnelių dirbtuves.

Ant spalvotų vėjo malūnelių visi norintieji galėjo piešti, rašyti, klijuoti įvairias aplikacijas ir, žinoma, taip išpuoštą malūnelį neštis namo it kokį vasaros šauklį.

Kol didžioji dalis Lietuvos šeimų keliavo į Naisių festivalį, Linksmųjų pušyne vyko ne ką prastesnė šventė, mūsų „Pakruojo Vilties“ tradicinė – „Aš ir Tu – MĖS ŠEIMA“. Susirinkę bendrijos nariai, jų šeimos nariai ir draugai iš grupinio gyvenimo namų, su nuostaba stebėjo Lietuvos kinologų draugijos dresuotojo Vaidoto Andrikonio ir jo veislyno „Vilkolakis“ pasirodymą. Žaismingos belgų aviganės parodyti triukai sulaukė gausių aploдимentų.

Šį linksmą ir aktyvų pasirodymą pakeitė visiškai kitoks, ramus ir jaukus, netgi ne vieną žiūrovą pravirkdęs pasirodymas. Tai mūsų bendrijos narys Adomas Stasiukaitis kartu su tėvais parėngė neverbalinį muzikinį prisistatymą pagal dainą „Tuk tuk širdelė“. Kad parodytum, koks stiprus ryšys sieja mamą, sūnų ir

tėtį, žodžių nereikia. Ir be žodžių tas neapsakomai stiprus jausmas tvyro ore ir gaudino susirinkusiuosius. Paskui, aišku, kaip ir dera smagiose šventėse, nestigo nei linksmų estafėčių, nei skambių dainų, nei nuoširdžių pašnekesių ir skanių vaišių. Estafetėse, kaip ir turėjo būti, nugalėjo draugystė ir gebėjimas būti komandos nariu. Visi dalyviai įveikė estafetes, nes greta buvo puikios pagalbininkės ir komandų vadovės – Rėda ir Edita. Tada prie vaišių stalo susėdę kiek atsipūtėme ir maloniai pasišnekučiavome; linksmi kepėme dešreles ant laužo; šokome ir pynėme draugystės voratinklį. Žodžiu, puikiai praleidome laiką ir juokavome, kad ketvirtus metus iš eilės orą pavyko užsisakyti.

Dar šią vasarą būta daug smagių pasivaikščiojimų ir pasisėdėjimų ir prie karštą vasaros dieną visus džiuginančio fontano, ir prie gaivaus vandens telkinio, kviečiančio visus pabraidyti, bet didžiausią išpūdį visiems, žinoma, paliko smagios kelionės. Nepraleidome progos nuvykti į Talačkoniuose surengtą tradicinę respublikinę Lietuvos neįgaliųjų šventę. O įgyvendindami 2019 metų Pakruojo rajono savivaldybės nevyriausybinų organizacijų projektą „Pažink Lietuvą – Anykščių kraštą“, net 44 mūsų bendrijos nariai turėjo galimybę praskaidrinti vasarą naujais išpūdziais. Į kelionę po Anykščių kraštą pakvietėme ir aktyvius bendrijos narius, ir tuos, kurie labiau atitolę nuo įvairių siūlomų socialinių paslaugų, o skatindami savanorystę į keliautojų sąrašą įtraukėme ir neįgaliųjų artimųjų. Jie, prieš kelionę supažindinti su Anykščių kraštu ir jo lankytinomis vietomis, ekskursijos metu tapo puikiais gidais visai keliautojų grupei.

Būtų gėda keliauti po Lietuvą, bet nepasidžiaugti širdį šildančiais savo krašto renginiais. Todėl sulaukė dvariškio pažymėjimų išsiruošėme grožėtis Pakruojo dvaro gėlių festivaliu... Ir išties pasirodė verta! Išpūdingi vaizdai tiesiog atėmė žadą ir paskatino dalyti priesaikas, kad dar ne kartą čionai apsilankysime pasigrožėti iš gėlių sukurtais meno kūriniais.

O paskutinės vasaros savaitės ir vėl buvo kupinos veiklų ir smagių nuotykių. Rugpjūčio 20 dieną apsilankėme Klovainių sutrikusio intelekto jaunuolių centre, kur vyko tradicinė stovykla „Vasaros aidas 2019“. Pataikėme į smagią popietę iškalbingu pavadinimu „Viskas apie muilą“. Susitikome su draugais, smagiai bendravome ir labai džiaugėmės, kad atkakome, nors iš pradžių, sužinoję popietės temą, svarstėme, ką gi galima per ją

Autorės nuotr.

nuveikti. Prisipažinsime, likome maloniai nustebinti! Mat ne tik gaminomės muiliukus, bet ir šokome burbulų šokį, išbandėme burbulų pirštines, pūtėme didžiulius muilo burbulus, kūrėme burbulų paveikslą, skanavome puikias vaises ir džiaugiamės dar puikesne draugija.

Priešpaskutinį vasaros savaitgalį Pakruojis tapo traukos centru didžiai daliai Lietuvos gyventojų, mat vyko tradicinė Pakruojo miesto šventė. Savo džiaugsmui turėjome galimybę dalyvauti pirmą kartą organizuojamose socialinių erdvių ir užimtumo dirbtuvėse. Noriai išbandėme ne vieną užsiėmimą, o svarbiausia, patys kvietėme visus norinčius pasigaminti po atviruką! Sulaukėme išties nemažai dėmesio ir gražių žodžių, o jų niekada nebūna per daug...

Nors vasara prabėgo greitai, smagu, kad paklausti, ką nuveikėte, mes, „Pakruojo Vilties“ nariai, turime ką papasakoti ir kuo pasidžiaugti. Juk ne veltui stengėmės kuo daugiau nuveikti ir rasti kuo daugiau progų pasidžiaugti... Nors, kaip matote, būta ir smagių išvykų, ir renginių, bet, matyt, svarbiausia, kad pavyko susikurti smagią nuotaiką ir patirti daugybę gerų emocijų. Tad pasižadėjome vieni kitiems neprarasti jų rudenį ir netgi žiemą.

JUSTINA JUŠKAITĖ
Socialinė darbuotoja

MŪSŲ NEUŽMIRŠTAMA VASARA PAKRUOJYJE

„PAKRUOJO VILTIS“ PUIKIAI PRALEIDO VASARĄ.
TODĖL NORI JUMS APIE JĄ PAPASAKOTI.

PIRMIAUSIA JIE SUSIRINKO Į RENGINĮ
„SVEIKINAM VASARĄ“.
PAKVIETĖ VISUS Į MALŪNĖLIŲ DIRBTUVES,
KIEKVIENAS NORINTIS GALĖJO PASIPUOŠTI MALŪNĖLĮ.
IR GAVO JĮ DOVANŲ.

PASKUI VYKO ŠVENTĖ „AŠ IR TU – VIENA ŠEIMA“.
ŠVENTĖJE PASIRODĖ DRESUOTI ŠUNYS.

LABAI VISIEMS PATIKO JŲ TRIUKAI.
SUJAUDINO ŽIŪROVUS „PAKRUOJO VILTIES“ NARYS
ADOMAS STASIUKAITIS.
JIS PARENGĖ MUZIKINĮ PRISISTATYMĄ.
KARTU SU SAVO TĖVELIAIS.
PAGAL DAINĄ „TUK TUK ŠIRDELE“.
PO PASIRODYMO DALYVIŲ LAUKĖ ESTAFETĖS.
ESTAFETĖS BUVO LABAI ĮVIAIRIOS.
VISI DALYVIAI PASIRODĖ GERAI.
ESTAFETĖSE LABAI PADĖJO VADOVĖS.

PO ESTAFEČIŲ VISI VAIŠINOSI.
IR DŽIAUGĖSI GRAŽIU ORU.

DAR VILTIEČIAI VAŽIAVO Į LIETUVOS NEĮGALIŲJŲ
ŠVENTĘ.

ŠI ŠVENTĖ VYKO TALAČKONIULOSE.

TAIP PAT KELIAVO PO ANYKŠČIŲ KRAŠTĄ.

DŽIAUGĖSI PAKRUOJO DVARO GĖLIŲ FESTIVALIU.

VASARAI BAIGIANTIS STOVYKLAVOME KARTU SU
DRAUGAIS IŠ KLOVAINIŲ CENTRO.

ATVYKĘ Į KLOVAINIUS VILTIEČIAI MOKĖSI GAMINTI
MUILĄ.

PŪTĖ MUILO BURBULUS IR KŪRĖ MUILO BURBULŲ
PAVEIKSLĄ.

PAKUTINĮ VASAROS SAVAITGALĮ ĮVYKO PAKRUOJO
MIESTO ŠVENTĖ.

ŠI ŠVENTĖ TRADICINĖ IR VYKSTA KIEKVIENĄ VASARĄ.

PAKRUOJO GYVENTOJAMS JI LABAI PATINKA.

ŠVENTĖS METU BUVO GALIMA PATIEMS PASIGAMINTI
ATVIRUKĄ.

TOKŲ UŽSIĖMIMĄ ŠVENTĖS DALYVIAMS SURENGĖ
„PAKRUOJO VILTIES“ NARIAI.

JIE SULAUKĖ DAUG PADĖKOS ŽODŽIŲ.

GAILA, KAD VASARA TOKIA TRUMPA.

IR TAIP GREITAI PRABĖGA.

BET GEROS NUOTAIKOS UŽTEKS DAR ILGAM.

IR RUDENIUI, IR ŽIEMAI.

ŽMONIŲ DARBAI

MUMS PADEDA GYVENTI

Vasara, atostogos – pats smagiausias metų laikas. O Tauragės vaikų reabilitacijos centro-mokyklos „Pušėlė“ pradinė lavinamųjų klasių mokiniams pramogos prasidėjo jau birželio antrąją savaitę įspūdžių kupinoje vasaros stovykloje „Žmonių darbai mums padeda gyventi“, kurią finansavo Tauragės rajono savivaldybė. Stovykla buvo skirta mokinių vasaros užimtumui ir socializacijai.

Pirmąją dieną stovyklautojus mielai priėmė Tauragės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos ugniagesiai, supažindino su gaisrine ir gelbėjimo įranga. Netgi išgirdome tikrą pavojaus sireną, nes netikėtai buvo gautas iškvietimas į gaisrą.

Antrąją dieną išvykome į Sigito Klymanto sodybą su pilnais krepšiais lauktuvių gyvūnams. Pažintis su įvairiais gyvūnais ir paukščiais paliko vaikams neišdildomą įspūdį. Jie vaišino duona asiliukus, ponius ir stručius. Lesino papūgas. Grožėjosi stilingomis alpakomis. Galėjo rankeje palaikyti ir paglostyti afrikinį ežiuką, skraidančią voverytę, baltus peliukus. Labai dėkojame sodybos šeimnininkui už šiltą priėmimą, dėmesį ir rūpestį.

Trečioji diena Norkaičių tradicinių amatų ir etnokultūros centre prabėgo nepastebimai. Nuostabios ir kūrybingos šių namų šeimnininkės kartu su vaikais kepė duoną, barstė kmynais ir saulėgražomis.

Ne tik skanavome jos, kvapnios ir šiltos, bet dar ir namo parsivežėme. Ne mažiau nei šis edukacinis užsiėmimas vaikams patiko nuotaikingi šokiai ir žaidimai.

Ketvirtąją dieną mūsų laukė Pagramančio regioninio parko lankytojų centras, kur mus maloniai sutiko ir ekskursiją pravedė vyriausiasis ekologas Tomas Kalašinskas. Ekspozicija sužavėjo vaikus naujaisiomis technologijomis: vos paspaudi mygtuką ir girdi paukščių balsus, grožiesi besikeičiančiais parko lankytinų vietų vaizdais. Po ekskursijos linksmi leidome laiką Pagramančio miestelio stovyklavietėje prie Akmenos upės, kurios parkrantės kerį įspūdingomis atodangomis. Karštą dieną atsigavino įbridę į vėsų Akmenos vandenį. Gamtos spalvų įvairovė įkvėpė paimti į rankas teptuką ir išlieti įspūdžius veržliais potėpiais ant drobės.

Paskutinioji diena buvo ne mažiau įsimintina nei ankstesnės – vaikų laukė iš-

vyka į Dino parką Radailiuose. Nuostabi gamta, veiklos ir paslaugų įvairovė tiesiog užburė. Stebėjome realaus dydžio riau-mojančius ir judančius dinosauros, klausėmės gidės pasakojimo apie juos. Aktyviai laiką leidome žaidimų aikštelėse, plaukiojome vandens dviračiais, vaikštinėjome po veidrodžių labirintą. Kad jau atsidūrėme Klaipėdos pašonėje, negalėjome neaplankyti Baltijos jūros, taigi vaikai krykštaudami turškėsi šiltose bangose.

Vienas iš šios vasaros stovyklos tikslų buvo supažindinti mokinius su įvairiomis reikalingomis profesijomis. Pažintinių išvykų metu jie daug sužinojo apie tai, ką veikia ugniagesiai gelbėtojai, ūkininkai, duonos kepėjai, girininkai. Dino parke stebėjo gido, picos kepėjo, kasininko, ledų pardavėjo darbą. Keliaudami autobusu matė vairuotojo darbo kasdienybę. Norisi tikėti, kad ekskursijos, edukaciniai užsiėmimai, žaidimai ir kita įdomi veikla dar ilgai išliks vaikų atmintyje.

ALMA KNISTAUTIENĖ,
LIUDMILA MONTVILIENĖ IR
LIGITA MACIJAUSKAITĖ

**Tauragės vaikų reabilitacijos centro-
mokyklos „Pušėlė“ darbuotojos**

„TIKRASIS GROŽIS – NEMATOMAS“

Jau kelerius metus pirmasis vasaros mėnuo Panevėžio jaunuolių dienos centre skiriamas projektinei veiklai, o tai reiškia, kad visi paslaugų gavėjai su vadovais planuoja, organizuoja ir vykdo savo sumanytus projektus. Ne išimtis ir šie metai, kai bendrą projektą nutarė vykdyti dvi grupės.

Taigi ėmėmės projekto „Atsipalaidavimo ir grožio mėnuo“, kad atskleistume proto negalią turinčių jaunuolių vidinį grožį, savitas emocijas, o tuo pačiu parodyti aplinkiniams, kad negalia taip pat gali būti graži. Tiesiog reikia pažvelgti į negalią kitu kampu, padėti jaunuoliams atsiskleisti, įgauti pasitikėjimo savimi ir kitais.

Kad tikslai neliktų tik žodžiais, iš anksto susiplanavome mėnesiui daugybę veiklų, kurios padėtų puoselėti savo grožį. Pradžiai užmezgėme labai gražią draugystę su Panevėžio profesinio rengimo centru ir, beje, tęsiame bendradarbiavimą rudenį. Lankydami pas juos svečiuose turėjome galimybę iš arčiau susipažinti su profesijomis, susijusiomis su grožiu ir atsipalaidavimu. Ne tik stebėjome, kaip dirba kirpėjai, masažuotojai, bet ir patys išmėginome jų duoną.

Mūsų centro lankytoja Kotryna susižavėjusi pasakoja: „Išmokau naujų masažo atlikimo būdų. Dabar galėsiu masažuoti draugus!“ Goda irgi kupina išpūdžių: „Kirpėjos padarė man šukuoseną, paskui jau aš dariau draugams.“

Įvaldę grožio ir masažo paslaptis, dalyvavome edukacinėje programoje „Vaistiniai augalai“, vykome atsipalaiduoti į Pašilių stumbryną ir Krekenavos regioninį parką, kurie užburė mus savo ramybe. O pusdienis, praleistas Anykščių labirintų parke, padėjo susikaupti, pajusti vienas kitą be žodžių. Ne veltui mūsų lankytojas Tomas prisipažino: „Kaip ramu ir gera čia man“.

Tačiau ramybę netrukus vėl pakeitė aktyvios grožio ir savasties paieškos. Į svečius pakviesta profesionali kirpėja kūrė mums naują įvaizdį, o jogos mokė savanorė Manon iš Prancūzijos. Mes taip pat ga-

minome marškinėlius ir kremus, mėgavome saulės voniomis ir maudynėmis... Tiek daug veiklos, kad visko ir neišpasakosi! Bet... Viską įamžinome nuotraukose ir surengėme parodą, kurios moto ne veltui tapo *Antoine de Saint-Exupéry* mintis: „Tikrasis grožis – nematomas“.

Taigi projektas „Atsipalaidavimo ir grožio mėnuo“ suteikė mūsų jaunuoliams naujos patirties. Dabar jie geriau susidoro su stresu ar nuovargiu, gebės atsipalaiduoti pasitelkę žolelių arbatas, masažus, jogą, kvėpavimo pratimus ir kitus mūsų vasaros atradimus. Kristina išsyk pažadėjo: „Dabar darysiu mamai arbatą ir šukuoseną. Jai patiks!“.

JULIJA LUKŠYTĖ

Panevėžio jaunuolių dienos centro socialinė darbuotoja

„TIKRASIS GROŽIS – NEMATOMAS“

PANEVĖŽYJE YRA JAUNUOLIŲ DIENOS CENTRAS.
BIRŽELĮ JAUNUOLIAI VISADA RENGIA PROJEKTUS.
TAIP BUVO IR ŠIĄ VASARĄ.
PROJEKTAS VADINOSI „ATSIPALDAVIMO IR GROŽIO MĖNUO“.

PROJEKTĄ SUDARĖ ĮVAIRIOS VEIKLOS.
PIRMIAUSIA JAUNUOLIAI LANKĖSI PANEVĖŽIO PROFESINIO RENGIMO CENTRE.

ČIA SUSIPAŽINO SU PROFESIJOMIS, SUSIJUSIOMIS SU GROŽIU, IR SU KŪNO MASAŽU.

JAUNUOLIAI STEBĖJO, KAIP DIRBA KIRPĖJAI, MASAŽUOTOJAI.

KIRPĖJAI DARĖ JAUNUOLIAMS ŠUKUOSENAS.
PASKUI PATYS JAUNUOLIAI BANDĖ SUŠUKUOTI DRAUGUS.

LABAI PATIKO VISIEMS MASAŽO KABINETAS.
LANKYTOJA KOTRYNA IŠMOKO TRUPUTĮ MASAŽUOTI.
JI PAŽADĖJO NUO ŠIOL MASAŽUOTI DRAUGUS.

VASARAI ĮPUSĖJUS JAUNUOLIAI MOKĖSI PAŽINTI VAISTINIUS AUGALUS.
JAUNUOLIAI ILSĖJOSI PAŠILIŲ STUMBRYNE.
APŽIŪRĖJO KREKENAVOS PARKĄ.

PROJEKTAS SUTEIKĖ PANEVĖŽIO DIENOS CENTRO JAUNUOLIAMS DAUG PATIRTIES.
JAUNUOLIAI MOKĖSI ĮVEIKTI STESĄ, NUOVARGĮ.

SMAGU, KAD VASARA BUVO KUPINA PRAMOGŲ IR PATIRTIES.

KOMPLEKSINIAI SUTRIKIMAI IR POJŪČIŲ LAVINIMAS

Šiame žurnalo numeryje ir vėl Jūsų dėmesiui Vilniaus „Vilties“ specialiosios mokyklos-daugiafunkcinio centro pedagogų parengtos metodinės rekomendacijos, skirtos vaikų, turinčių sunkią kompleksinę negalią, ugdymui. Kaip išmokyti juos skirti kvapus ir skonius? O kaip lavinti jų smulkiają motoriką?

4. SKONIS, KVAPAI, UOSLĖ

Skonio, kvapų ir uoslės ugdymo ypatumai užima nedidelę rekomendacijų dalį. Kiekvienas žmogus yra išsiugdęs savitą skonį, turi savo mėgstamus patiekalus, maisto produktus. Beveik visi mes jaučiame, kada maistas sūrus ar saldus, kartus ar rūgštus. Tai, regis, savaime suprantama.

Taigi šiuokart kalbėsime apie tai, kaip mokyti vaikus, turinčius sunkią negalią, pajusti aplink mus esančius kvapus, skirti malonius nuo nemalonių, taip pat atpažinti produktų skonį. Šių pojūčių ugdymui reikėtų pasitelkti kuo įvairesnių maisto gaminiui naudojamų produktų, tokių kaip cukrus, uogos, medus, druska, ledai, uogienė, saldainiai, lašiniai, rauginti agurkai ir kopūstai, rūgštynės, pomidoras, aitrioji paprika, imbiero šaknis, pipirai, citrina, svarainis, kefyras, jogurtas ir kt.

4.1. Skonis

Kad vaikai galėtų skirti skonius, jiems reikia suteikti galimybę juos išmėginti ir palyginti. Todėl palaipsniui supažindinkite vaikus su skirtingų skonių maistu ir mokykite:

- Skirti cukrų iš kitų maisto produktų pagal skonį.
- Skirti druską iš kitų maisto produktų pagal skonį.
- Pagal skonį skirti „saldų“ iš dviejų maisto produktų, kai vaikas mato maistą.
- Pagal skonį skirti „sūru“ iš dviejų maisto produktų, kai vaikas mato maistą.
- Pagal skonį skirti „saldu-sūru“ iš dviejų maisto produktų, kai vaikas nemato maisto.
- Skirti ragaujant „kartu“ iš dviejų maisto produktų, kai vaikas mato maistą.

- Skirti ragaujant „rūgštu“ iš dviejų maisto produktų, kai vaikas mato maistą.
- Skirti ragaujant „rūgštu-kartu“ iš dviejų maisto produktų, kai vaikas nemato maisto.
- Sugrupuoti „saldžius-sūrius“ maisto produktus.
- Sugrupuoti „karčius-rūgščius“ maisto produktus.
- Atrinkti „aštrų“ skonį turinčius maisto produktus, pvz.: svogūną, česnaką.
- Įvairūs žaidimai „skonio“ kampelyje.

4.2. Kvapas ir uoslė

Šie pojūčiai visada ugdomi kartu, nes yra neatsiejami vienas nuo kito. Juk kvapą mes užuodžiame.

Malonūs ir nemalonūs kvapai. Kuo dažniau suteikite vaikams galimybę susipažinti su maloniais ir nemaloniais kvapais. Tik turėkite galvoje, kad tą patį kvapą mes paprastai vertiname nevienodai, t. y. vienam jis gali atrodyti malonus, o kitam – atvirkščiai.

- Skirtingai kvepiantys maisto produktai (agurkas, dešra, šviežia duona ar bandelė). Malonaus kvapo vaisiai ir prieskoniai (apelsinas, citrina, mėtos, cinamonas ir kt.).
- Kvepiančios higienos priemonės (muilas, šampūnas, kremas).
- Kvepiančios vaistažolės (ramunėlės, mėtos, įvairūs smilikalai).
- Nemalonūs kvapai (reikėtų pasitelkti aplinkoje esančių nemalonių, bet vaikui nekenksmingų kvapų).
- Įvairūs žaidimai „skonio“ kampelyje.
- Aitrių kvapą skleidžiančios daržovės: svogūnas, česnakas.
- Įvairūs žaidimai „kvapų“ kampelyje.

5. VEIKSMAI SU DAIKTAIS (SMULKIOJI MOTORIKA)

Veiksmai su daiktais visų pirma skirti akių – rankos koordinacijai lavinti. Daiktus siūlytume rinktis kuo artimesnius buičiai,

kuriuos naudodamasis vaikas gali atlikti paprastus veiksmus (išimti – įdėti, atidaryti – uždaryti ir t. t.).

Veiksmų su daiktais kampelis – natūralaus dydžio buityje naudojami daiktai:

- įvairių formų dėžutės;
- skalbinių segtukai;
- virtuviniai indai ir įrankiai.

5.1. Akių – rankos koordinacija

- Išimti daiktus iš dėžutės (imti po vieną pagrindine ranka).
- Įdėti daiktus į dėžutę (dėti po vieną pagrindine ranka).
- Numauti plastmasinius žiedus nuo strypo.
- Užmauti plastmasinius žiedus ant strypo.
- Įdėti vieną puodelį į lėkštutę (kai lėkštutėje pažymėta puodeliui skirta vieta).
- Įdėti keturis puodelius į lėkštutes.
- Nuimti dėžutės dangtelį (dėžutė gali būti popierinė, plastmasinė, medinė, pinta. Didelė, vidutinė arba maža).
- Uždėti dėžutės dangtelį.
- Išpilti iš plastikinio butelio smulkius birius daiktus (pvz.: makaronus, razinas, žirnius, pupeles).
- Supilti į plastikinius butelius minėtus smulkius birius daiktus. Taip galima pasigaminti muzikos instrumentus „barškučius“).
- Suverti ant virvutės ar storo siūlo 1, 2, kelis didelius karolius.
- Suverti ant virvutės ar storo siūlo 1, 2, kelis vidutinio dydžio karolius.
- Suverti ant virvutės ar storo siūlo 1, 2, kelis smulkius karoliukus.
- Įdėti skritulį į jo išpjovą (nereikia pabrėžti, kad tai skritulys).
- Įdėti kvadratą į jo išpjovą.
- Įdėti trikampį į jo išpjovą.
- Pastatyti bokštą iš 2 kubelių.
- Pastatyti bokštą iš 4 kubelių.
- Pastatyti bokštą iš 6 kubelių.
- Įdėti 2 „kiaušinius“ į 2 dalių kiaušinių dėklą.
- Įdėti 4 „kiaušinius“ į 4 dalių kiaušinių dėklą.
- Įdėti 10 „kiaušinių“ į 10 dalių kiaušinių dėklą.
- Įdėti į „pašto dėžutę“ rutulį, kubą, trikampį („pašto dėžutės“ su skritulio, kvadrato, trikampio formos viena išpjova).
- Įdėti rutulį ir kubą į „pašto dėžutę“, kurioje yra skritulio ir kvadrato išpjovos.
- Įdėti trikampį ir rutulį į „pašto dėžutę“, kurioje yra trikampio ir skritulio išpjovos.
- Įdėti kubą ir trikampį į „pašto dėžutę“, kurioje yra kvadrato ir trikampio išpjovos.
- Įdėti skritulį į išpjovą, kai skritulys yra viena iš trijų figūrų.
- Įdėti kvadratą į jo išpjovą, kai kvadratas yra viena iš trijų figūrų.
- Įdėti trikampį į jo išpjovą, kai trikampis yra viena iš trijų figūrų.
- Įdėti konkrečios formos daiktą į jo išpjovą (žaislinius obuolį, grybą, šunį, katę ir t. t.).
- Sudėti vieną daiktą iš dviejų dalių (dėlionė).
- Sudėti trijų dalių dėlionę (gali būti mergaitės, berniuko figūra).
- Sudėlioti traukinį iš šešių kubelių pagal pavyzdį.
- Pastatyti bokštą iš aštuonių kubelių.
- Sukaišioti didelius kištukus į lentoje esančias skylutes.
- Sukaišioti šešis mažus kištukus į lentoje esančias skylutes tiesia linija iš kairės į dešinę.
- Sukaišioti šešis mažus kištukus į lentoje esančias skylutes vertikalia linija iš apačios į viršų.
- Sukaišioti šešis mažus kištukus į lentoje esančias skylutes įstriža linija.
- Sukaišioti šešis mažus kištukus į lentoje esančias skylutes apskritimu.
- Užsukti buteliuko dangtelį.
- Užsukti veržlę.

ANA KRINICKAJA

vyriausioji specialioji pedagogė

VALERIJA LIAUDANSKIENĖ

logopedė, specialioji pedagogė ekspertė, direktorės pavaduotoja ugdymui

ELONA TIJUNONIENĖ

logopedė metodininkė

AUGIENĖ VILŪNIENĖ

specialioji pedagogė ekspertė, direktorė

„Viltis“ bendriją 2019 m. remia

Lietuvos Respublikos Vyriausybė

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto pirmasis policijos komisariatas

Vilniaus „Vilties“ specialioji mokykla-daugiafunkcinis centras

UAB „Penki kontinentai“

UAB „Tiger Shop“

UAB „Tanagra“

UAB „Siulvedė“

UAB „Bijola“

UAB „Amoka“

HAMC VILNIUS

UAB „MDI Transport“

NATO CHARITY BAZAAR

Vilniaus Mykolo Biržiškos ir Šv. Kristofo gimnazijų mokiniai

Sutuoktiniai Yvonne Nordström-Lentz ir Gunnar Nordström

Bronė Paulienė

Ilona Laucius

Geros valios žmonės ir savanoriai

Pirmame viršelyje

Su „Viltimi“, „Viltyje“ ir dėl „Vilties“...

Žurnalą leidžia

Žurnalas „Viltis“ leidžiamas Nacionalinės žmonių su negalia socialinės integracijos programos lėšomis. Žurnalas „Viltis“ pasirodo 4 kartus per metus. Pradėta leisti 1997 m. rugsėjo mėn.

Numerį rengė

J. Butkuvienė, J. Žeimantienė

Adresas

Kareivių g. 2C, LT-08221 Vilnius

Tel. (8~5) 261 52 23,

faks. (8~5) 261 08 20

El. paštas janinabut@viltis.lt; viltis@viltis.lt

Interneto puslapis www.viltis.lt

Leidėjas

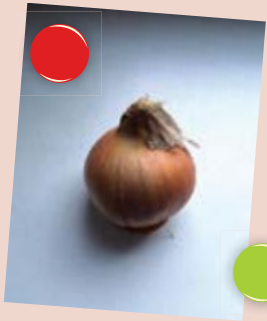
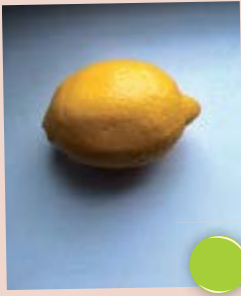
Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“

Spaudai rengė

UAB „Overprintas“. Tiražas 920 egz.

Žurnale spausdinamų straipsnių ir laišku autoriai išsako savo nuomonę. Rankraščiai, nuotraukos, piešiniai nesaugomi ir negrąžinami.

4. SKONIS, KVAPAI, UOSLĖ

5. VEIKSMAI SU DAIKTAIS

(SMULKIOJI MOTORIKA)

5.1. Akių – rankos koordinacija

SPARNUOTOS ALEKSANDROS SVAJOS IR IŠSIPILDANTYS

SAPNAI

Aleksandra Stankevič, kurią šiandien norime jums pristatyti, neturi nei tėvų, nei artimųjų, todėl šiuo metu gyvena Valakampių socialinių paslaugų namuose. O dar ji lanko keramikos užimtumo grupę dienos centre „Mes esame“. Kaip tik šio centro darbuotojai pastebėjo, kad proto negalia netrukdo jaunos moters kūrybingumui ir saviraiškai. Ji ne tik lipdo, bet ir tapo, stebindama ryškiomis spalvomis, gausa formų, žaismingai susiliejančių į darnią visumą, išskirtiniu savitumu.

Ekspresyvius kompozicinius Aleksandros sprendimus aplinkiniai gali interpretuoti įvairiai. O ji pati tai, ką norėjo pa-vaizduoti savo paveiksluose, įvardija pavadinimais, tokiais kaip „Taškuota“, „Daug spalvų“, „Grožis“, „Sraigė“, „Juoda“, „Saulė debesyse“, „Takas per žolę“ ir pan. Kiekviename darbe įamžinta vis kita jos būseną, plati teigiamų emocijų gama ir tai skatina aplinkinius naujai pažvelgti į neįgaliųjų pasaulį. Pasirodo, jis gali būti ne atgrasus ir kupinas pykčio, kaip mums dažnai atrodo, bet atvirksčiai – paprastas, linksmas, pilnas netikėčiausių galimybių. Aleksandra ir savo mintis reiškia pavieniais žodžiais ar trumpais jų junginiais: „labai patinka“, „myliu“, „noriu piešti“...

Bet taip buvo ne visada. Kol Aleksandra netapė, ją dažnai ištikdavo agresijos priepuoliai: ji žalodavo save, kartais kliū-

davo net aplinkiniams. Laimei, atradus drobę ir dažus visą nerimą, irzulį ir apmaudą lyg ranka nuėmė. Nuo to laiko merginą visą laiką lydi pakili nuotaika. Naujai atrastame savo pasaulyje ji pati derina spalvas, žaidžia potėpiais, sprendžia, ką ir kaip daryti. O tai motyvuoja nesustoti, pradėti ir baigti paveikslą, tada imtis naujo. Vos pamačiusi drobę Aleksandra nesitveria laime, nekantraudama griebiasi dažų ir, regis, užmiršta viską pasaulyje. Taigi tapymas jai lyg vaistas nuo blogų minčių ir emocijų. Užbaigusi paveikslą ji būna ypatingai emociškai pakylėta, net eidama centro koridoriais krykštuoja, vis tvirtina, kad jai labai patinka piešti. Taip pat labai džiaugiasi, kai ją giria, grožisi jos darbais. Kai sieloje netelpa džiaugsmas, dažniausiai švelniai kartuoja žodžius: „pelytė“, „mėsytė“.

Dienos centro darbuotojai, pastebėję Aleksandros darbų išskirtinumą, nusprendė, kad vertėtų juos perkelti į platesnes erdves, kur jie džiugintų žmones ir skleistų gerąją žinią. Taip gimė ne viena paroda. Pirmasis reikšmingas tapybos parodų ciklas „Aleksandros svajos“ apkeliavo net šešias Vilniaus miesto įstaigas ir institucijas: VDA naujųjų rūmų Tekstilės katedros ekspozicijų erdvę „Texkor“, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteką, verslo centrą K29, Vilniaus psichiatrijos ligoninę, Vilniaus miesto savivaldybę ir Nacionalinį vėžio institutą. O antrąjį tapybos parodų ciklą mūsų centro lankytoja pavadino „Kai pildosi sapnai“ ir jis jau buvo eksponuotas Mykolo Riomerio ir Vytauto Didžiojo universitetuose.

Susilaukė aplinkinių dėmesio ir dar vienas Aleksandros pomėgis – rankinių ir aksesuarų siuvimas. Mūsų centro darbuotojų iniciatyva prieš keletą metų Nacionalinėje dailės galerijoje buvo surengta šių rankinių paroda „Retro pagal Alę“. Lankytojams patiko ir jos keramikos darbai. Taigi turime pripažinti – pasaulis pagal Aleksandrą stebėtinai savitas, įdomus ir pozityvus.

LAURA ŽILINSKIENĖ

Dienos centro „Mes esame“ socialinė darbuotoja